

www.ketab.ir

شیخ محمد خیابانی شهید مشروطیت

علی اصغر سلیمانی

www.ketab.ir

- سرشناسه : سلیمانی، علی اصغر، ۱۳۲۴ -
 عنوان و نام : شیخ محمد خیابانی شهید مشروطیت / علی اصغر سلیمانی.
 بدیدآور
 مشخصات نشر : استهبان: واپلین، ۱۳۹۹.
 مشخصات : ۱۳۰ص.: مصور (رنگی): ۲۱/۵×۱۴/۵سم. ۱۵۰۰۰ تومان
 ظاهری
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۵۷-۹۷-۱
 وضعیت فهرست : فیبا
 نویسی
 یادداشت : کتابنامه به صورت زهرنویس.
 موضوع : خیابانی، محمد، ۱۲۹۷-۱۳۲۸ق.
 موضوع : ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۲۲۴ - ۱۳۲۷ق.
 موضوع : History -- Constitutional Revolution -- Iran ۱۹۰۶-۱۹۰۹
 رده بندی کتبه : DSR ۱۴۶۸
 رده بندی کتبی : ۹۵۵/۰۷۵۰۹۲
 شماره : ۷۲۳۹۷۳۳
 کتابشناسی
 ملی
 وضعیت رکورد : فیبا

عنوان کتاب: شیخ محمد خیابانی شهید مشروطیت

مؤلف : علی اصغر سلیمانی

طراح جلد: محمد صادق حکمفرمایی

چاپ: نخست، ۱۴۰۰/ قطع، رقعی / شمارگان: ۱۰۰ نسخه / تعداد صفحه: ۱۳۰ صفحه
 شماره نشر: ۵۴ چاپ و صحافی مرکز چاپ استهبان، ایمان نیبئی، شماره همراه:
 ۰۹۱۷۱۳۲۳۴۶۸، انتشارات والتین، استان فارس، استهبان، فلکه معلم-کوی طالقانی -
 پلاک ۱۳ کد پستی: ۷۴۵۱۹-۷۳۹۷۵

تلفن: ۰۹۱۷۷۳۲۴۸۵۳-۰۷۱-۵۴۲۲۴۴۳۵، همراه

پست الکترونیک: Soleiman1324@gmail.com

فهرست مطالب

۶	..... مقدمه
۶	..... شیخ محمد خیابانی چگونه کشته شد؟
۸	..... اطلاعات فردی
۹	..... زندگی و تحصیلات
۱۴	..... اصلاحات مورد نظر خیابانی
۱۴	..... مذاکره با خیابانی
۱۵	..... سرکوب قیام و مرگ خیابانی
۱۶	..... دلایل شکست قیام
	گفتگو با قائم مقام تهران آیا «شیخ محمد خیابانی» به دنبال تجزیه ایران
۱۹	..... بود؟
۳۲	..... ولادت
۳۳	..... تحصیلات
۳۳	..... مقام اخلاقی
۳۴	..... زندگی سیاسی
۳۴	..... خیابانی در مجلس
۳۵	..... نطق خیابانی در مجلس
۳۶	..... استقلال مواضع
۳۶	..... سخنرانی خیابانی در میتینگ سبزه میدان تهران
۳۷	..... هجرت
۳۹	..... انتشار روزنامه تجدد
۴۰	..... قرارداد ۱۹۰۷ ایران و انگلیس

۴۲	..... نخست وزیرى مشيرالدوله
۴۳	..... تعقيب خيابانى
۴۳	..... شهادت شيخ محمد خيابانى
۴۴	..... اهداف قيام شيخ محمد خيابانى
۴۹	..... ابعاد شخصيتى شيخ محمد خيابانى بايد به همه گفته شود
۵۷	..... انتشار رمانى درباره شيخ محمد خيابانى
۵۹	..... سه روايت از رهبر معظم انقلاب درباره شيخ محمد خيابانى
۶۶	..... شيخ محمد خيابانى و مبارزه با استعمار
۶۷	..... شيخ محمد خيابانى كه بود؟
۶۸	..... گرد ملي
۶۹	..... جمعيت نشر معارف
۷۰	..... آزادستان
۷۲	..... اندیشه هاى سياسى شيخ محمد خيابانى بشهر مشروطيت
۷۳	..... اندیشه هاى سياسى شيخ محمد خيابانى
۷۹	..... استقلال ايران
۹۵	..... مختصرى در زندگى و قيام شيخ محمد خيابانى
۱۰۲	..... افكار و اندیشه ها
۱۰۷	..... در باب آزادى و استقلال
۱۰۹	..... در باب حكومت
۱۱۱	..... ايران، مال ايرانيان
۱۱۳	..... نظم و وحدت كلمه

مقدمه

تصویب قرارداد ۱۹۱۹ و وثوق الدوله و گشتار قوای روس در تبریز و اولتیماتوم روسیه به ایران و همچنین اعلام انحلال حزب دموکرات آذربایجان توسط وثوق الدوله از عواملی بودند که در نهایت منجر به شکل گیری قیامی توسط شیخ محمد خیابانی علیه دولت مرکزی شدند. قیام در تاریخ ۱۶ فروردین ۱۲۹۹ آغاز گردید و بیش از زمینه آن اعتراض و برگزاری جلسات سخنرانی بعضی از اعضا کمیته تبریز حزب دموکرات آذربایجان به سیاست‌های دولت مرکزی و قرارداد ۱۹۱۹ بود. عصر ۱۷ فروردین که شلوغی‌ها شدت گرفته بود و معترضین زیادی در خیابان‌ها بودند قوای نظامیه عقب نشینی کردند و اداره نظامیه به دست حزب دموکرات آذربایجان افتاد. شیخ محمد خیابانی در عرض دو روز نهادهای دولتی تبریز را به تصرف خود درآورد. قیام بیش از پنج ماه ادامه داشت و توانست دولت آزادیستان (سرزمین آزادی) را تأسیس کند.

شیخ محمد خیابانی چگونه کشته شد؟

نهادهای دولتی تبریز را به تصرف خود درآورد و شهر را از دست دولتیان خارج ساخت. قیام بیش از پنج ماه ادامه داشت. او دولت آزادیستان را تأسیس کرد. مخبر السلطنه هدایت از سوی دولت مرکزی به ولایت سرزمین آذربایجان منصوب شد. به فرمان او،

قزاق‌ها قیام‌گران را سرکوب نمودند. خیابانی که انتظار درگیری با مخبرالسلطنه که از مخالفان قرارداد بود را نداشت، غافلگیر شده و در خانه یکی از دوستانش کشته شد.

پیکر شیخ محمد خیابانی را پس از شهادت به مقر فرمانروایی مخبرالسلطنه منتقل کرده و در گورستان امامزاده سید حمزه دفن کردند. چند ماه پس از شهادت خیابانی، خانواده‌اش بقایای پیکر او را به تهران منتقل کرده و در حرم حضرت عبدالعظیم (ع) در شهر ری به خاک سپردند. مزار وی در صحن باغ‌طوطی و در نزدیکی مزار ستارخان قرار دارد. شیخ محمد خیابانی (۱۲۹۷ - ۱۳۳۸ ق) روحانی مبارز، واعظ و آزادی‌خواه و رهبر "نهضت آزادیستان" در آذربایجان است. عمده شهرت وی به خاطر قیام علیه وثوق الدوله است. او در مجلس عضو حزب دموکرات بود. روزنامه تجدد زیر نظر او منتشر می‌شد. قیام وی با کشته شدن وی به پایان رسید.